

RECENZE / BOOK REVIEW

Jan KYSELA: *Dvacet let Senátu Parlamentu České republiky v souvislostech.*

Praha 2016: Leges, 335 s. ISBN: 978-80-7502-166-3

V uplynulém roce 2016 byla vydána k 20. výročí existence druhé parlamentní komory jako součásti českého parlamentarismu. Svým tematickým zaměřením a strukturou představuje další a přínosný materiál ke studiu problematiky postavení a významu druhých parlamentních komor v systému parlamentní demokracie a mechanismu dělby moci, tj. problematiky, která je předmětem dlouhodobého zájmu v oborech ústavního práva a srovnávací politologie. V českém politickém kontextu si nad to musíme uvědomit specifické okolnosti vzniku Senátu Parlamentu České republiky (dále jen Senátu) a s tím související problematiku akceptaci této ústavní instituce ze strany části politických elit a veřejného mínění.

V tomto směru tak vydaná publikace reflektuje svým obsahovým záběrem a tematickou strukturou více aspektů role a významu Senátu v ústavním systému ČR i české politiky obecně. Z hlediska tematického zaměření jednotlivých částí knihy a oborové či politické profilace jejích autorů můžeme vymezit několik rovin příspěvků – politickou, historickou, ústavně právní či politologickou. První rovinu vidíme v kapitole *Reflexe z nitra: vzpomínky, postřehy a hodnocení senátorů*. Sestává z příspěvků politických aktérů – reprezentantů Senátu v průběhu jeho dvacetileté působnosti. Není překvapující, že příspěvky reprezentantů Senátu jsou vedeny především obhajobou činnosti této instituce a zejména některé příspěvky (konkrétně Petra Pitharta) jsou i reakcemi a (spíše nepřímou) polemikou s odpůrci nebo těmi, kteří mají k této instituci rezervovanější vztah (s. 21).

Následující kapitola *Z historie nedávné i vzdálenější* vyplňuje historickou rovinu tematiky postavení Senátu P ČR, zabývá se okolnostmi vzniku a diskusím (odborným i politickým) o vzniku Senátu v kontextu tvorby základů ústavního systému nově vzniklé České republiky na přelomu let 1992 a 1993. Nechybí ani historická srovnání a příspěvky věnované předválečnému československému parlamentarismu nebo odkazům na něj (příspěvek Kláry Markové zabývající se Senátem v diskusi o Ústavě ČR nebo Petra Valenty o profesní struktuře senátorských klubů Národního shromáždění v letech 1920-1938). Širší historický kontext je užitečný, neboť odkaz na 1. československou republiku coby ideově inspirační zdroj formujícího se demokratického politického systému České republiky po roce 1989, respektive 1993, byl velmi silnou součástí většiny politických diskusí, a to i debat ústavně právní povahy tím spíše, že i

parlamentarismus 1. Československé republiky se vyznačoval bikameralismem, a tedy je přirozené srovnání prvorepublikového Senátu a „nového“ Senátu utvářejícího se politického systému po vzniku samostatné České republiky v roce 1993.

Stěžejní jsou příspěvky ústavních právníků zabývajících se ať už širším kontextem problematiky bikameralismu (příspěvek Karla Klímy) nebo vybranými specifickými záležitostmi (příspěvky týkající se například problematiky role Senátu v souvislosti s výběrem soudců Ústavního soudu).

Politologickou rovinu publikace vyplňují příspěvky Tomáše Lebedy mapující výsledky voleb do Senátu a Petra Justa zabývajících českým bikameralismem v kontextu parlamentní většiny/parlamentních většin.

Přínosná je tematická a obsahová pestrost této knihy, zároveň jsou příspěvky jednotlivých tematických částí (kapitol) propojeny v jeden nosný celek, kterým je analýza specifických a složitých aspektů postavení Senátu v českém ústavním a (v širším smyslu) politickém systému včetně jeho vnímání ze strany veřejnosti. Za jistý jednotící prvek propojující různorodé oborově a tematicky zaměřené příspěvky můžeme považovat rozbor specifické parlamentní kultury v Senátu, kterou z různého úhlu pohledu rozebírají samotní aktéři (politici, reprezentanti této instituce) i odborníci (zejména v kapitole *Senát jako politické fórum a důvěra v instituce*).

Pokud jde o jeden z nejzásadnějších aspektů existence Senátu, tj. nízká důvěra v něj a s tím související rozporuplné přijímání u veřejnosti, je třeba ocenit, že příspěvky (a to včetně samotných reprezentantů Senátu) jsou vedeny sice v převážně obhajujícím, ale třeba uznat že objektivně kritickém duchu. Přesto by bylo užitečné věnovat problematice (především dlouhodobých) příčin kritičtějšího vnímání Senátu (a zejména až alarmujícímu nezájmu ze strany voličů, který se projevuje velmi nízkou volební účastí) více pozornosti a dát v tomto směru též v knize prostor širšímu (z hlediska politického i profesního zaměření) spektru lidí. Jistá nevyváženost v této souvislosti více vynikne u některých příspěvků, ze kterých je patrné, která část politické scény se Senátem více pozitivně identifikovala a v jistém smyslu ho vnímá jako určitý nástroj obrany před politickou konkurencí – v tomto směru zejména některé pasáže příspěvku Petra Pitharta a tomu odpovídající matoucí a vágní pojmy typu „neliberální demokracie“, s. 33 nebo shrnutí editora Jana Kysely zmiňujícího význam Senátu coby pojistky demokracie (není jasné, zda to autor chápe jako principiální problém nebo toto spíš vnímá v souvislosti s některými konkrétními politickými jevy, pokud zmiňuje současné Maďarsko nebo Polsko, s. 316).

Knihy je však přesto cenným příspěvkem ke studiu problematiky postavení Senátu, je bohatá a pestrá po stránce faktografické i analytické, přínosná svou komplexností ve smyslu rozboru sledované ústavní instituce ze strany politiků, politologů, ústavních právníků i dalších lidí, kteří mají co říci k dané problematice. Knihy svou obsahovou a tematickou strukturou zasazuje dílčí problematiky existence a

fungování Senátu do širších souvislostí a v tomto směru je tak adekvátním naplněním titulu Dvacet let Senátu Parlamentu České republiky v souvislostech.

Knihu je možné doporučit především odborné veřejnosti a studentům (odborníci a studenti hlavně z oborů ústavního práva a srovnávací politologie), ve druhé řadě však též širší laické veřejnosti se zájmem o politiku, neboť vedle vysoké odborné erudice se vyznačuje též tím, že je čtivá a srozumitelná nejen pro odborníky. Zejména příspěvky v kapitole *Reflexe z nitra: vzpomínky, postřehy a hodnocení senátorů* jsou psány „lehčím“ popularizačním stylem, paradoxně je toto více charakteristické u příspěvků těch, kteří se jinak pohybují v odborném akademickém prostředí (konkrétně Petra Pitharta). Prolínání ryze odborného textu s textem více dostupným širší laické veřejnosti nikterak nesnižuje hodnotu předkládaných příspěvků a knihy jako celku, naopak potvrzuje její již zmíněný přínos širšímu okruhu zájemců, kteří docení komplexní, nezjednodušené a v souvislostech analyzované informace o Senátu.

Pavel Hynčica
Filozofická fakulta UJEP
Ústí nad Labem